Αυτή η ιστορία με την πανδημία που πλήττει τον πλανήτη, έχει διαστάσεις που δεν συλλαμβάνονται άμεσα, γιατί στην εξίσωση υπάρχουν τρείς, τουλάχιστον, μεγάλοι άγνωστοι. Ο ένας είναι πόσο βαθιά, σε παγκόσμιο επίπεδο, θα προχωρήσει στο χρόνο. Αν κρατήσει μήνες πριν συμμαζευτεί ή εβδομάδες ή κάποιο άλλο απρόβλεπτο χρονικό διάστημα. Ο άλλος άγνωστος είναι τι πλήθος απωλειώ ν θα θρηνήσουμε. Θα 'ναι, δεκάδες χιλιάδων ή μεγαλύτερος. Ο τρίτος είναι τι θα μας μάθει. Τι θα αφήσει πίσω του, ως αλλαγές στη συμπεριφορά των ανθρώ πων.

θα γυρίσει, κάποτε θα γυρίσει κι ύστερα θα επιστρέψουμε κι εμείς.

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι δοκιμάζονται οι δομές, οι αντοχές του ανθρώπινου πολιτισμού. Ενέσκηψε θυελλωδώς το άγνωστο και μπροστά του, η επιστήμη στέκει ακόμα ανήμπορη, οι κυβερνήσεις αιφνιδιασμένες, ενώ σε κοινωνικό επίπεδο οι δοκιμασίες είναι ήδη μεγάλες. Αφήνω την οικονομία τελευταία εσκεμμένως.

Το πασιφανές είναι ότι έχει κολλήσει το σύμπαν. Τα χρηματιστήρια, αυτές οι σύγχρονες ρυθμιστικές θεότητες καταδύονται στην άβυσσο, δισεκατομμύρια κάθε νομίσματος χάνονται σε έναν απρόβλεπτο κατήφορο, χωρίς να σημαίνει ότι είχαν απαραίτητα κερδηθεί, ότι είχαν περάσει στην τσέπη του και επενδυτή αποκαλούμενου. Το πότε, το πως και κατά το πόσο θα επανέλθουν είναι προς το παρόν άδηλο.

Αν λοιπόν το μεγαλύτερο μέρος του πλανήτη θα ζήσει για ένα επίσης απρόβλεπτο χρονικό διάστημα σε καραντίνα, που σημαίνει κατανάλωση στα ελάχιστα επίπεδα, δηλαδή τροφή μόνον, γίνεται σαφές ότι θα σταματήσει η παραγωγή ή έστω θα κατέβει σε κατώτατα επίπεδα. Γιατί π.χ. κινηματογράφοι, θέατρα, χώροι εστίασης, γυμναστήρια, σχολεία, φροντιστήρια, εμπορικά κέντρα, χώροι δηλαδή καθημερινής ανθρώπινης επικοινωνίας αλλά και κυκλοφορίας του χρήματος έκλεισαν. Το ίδιο ισχύει και για άλλους χώρους όπου

ξοδεύεται χρήμα.

Όπως ο επαγγελματικός αθλητισμός που πωλείται ως θέαμα και ο βιομηχανοποιημένος τουρισμός. Πελώριοι θεσμοί όπως το NBA, η F1, η Euroleague αλλά και δεκάδες μικρότεροι, σε εθνικό επίπεδο, αναβάλλουν τις δραστηριότητές τους μέχρι νεοτέρας. Ταυτόχρονα η αναβολή του Euro ή των Ολυμπιακών αγώνων δεν φαίνεται να είναι μακριά. Και σε αυτό το κλίμα ποιος θα σκεφτεί να πάει ταξίδι στην μαγευτική Κούβα ή στην γραφική Σαντορίνη ή να αγοράσει αυτοκίνητο, λευκά ηλεκτρικά είδη ή οποιοδήποτε άλλο αγαθό αν δεν το έχει απόλυτη ανάγκη;

Και αφού δεν υπάρχει κατανάλωση, δεν θα υπάρξουν ούτε μεταφορές, διότι τα αγαθά δεν θα μεταφέρονται, άρα δεν θα υπάρχει ζήτηση στα καύσιμα, συνεπώς είναι πιθανόν να πέσει και η τιμή των υδρογονανθράκων. Αυτή η τερατώδης τροχοπέδη της οικονομίας, της ελεύθερης αγοράς που αυτορυθμίζεται, που μπορεί κάποιος να ισχυριστεί ότι σε ένα βαθμό είναι αποτέλεσμα και της παγκοσμιοποίησης, είναι πολύ πιθανό ότι, όταν τα πράγματα ομαλοποιηθούν, να αφήσει αποτύπωμα. Το πιο θα είναι, είναι και λίγο θέμα μαντείας.

Αν π.χ. ένα σύνολο από εργοδότες δει ότι το μοντέλο εργασίας από το σπίτι βολεύει θα κοιτάξουν να χαμηλώσουν το κόστος πληρώνοντας λιγότερα σε ενοίκια, σε λειτουργικά έξοδα και μισθούς, οι δε εργαζόμενοι καθώς δεν θα σπαταλούν χρόνο και χρήμα προς και από τη δουλειά και σε συνθήκες ύφεσης τι θα κάνουν; θα το αποδεχτούν. Έτσι μοιραία θα αλλάξουν κάποιες συνθήκες, ή καλύτερα θα επιταχυνθούν οι αλλαγές που κομίζει η τεχνολογία. Όπως ενδεχομένως ο θάνατος του χαρτιού στην καθημερινή ενημέρωση.

Αυτό που χωρίς αμφιβολία χρειάζεται αλλαγή ώστε η ανθρωπότητα, ειδικά η δυτική και οι ταχέως αναπτυσσόμενες ώστε να βαδίσει σε πιο ομαλά και στέρεα μονοπάτια, είναι να αποκτήσει κάποια λογική, κάποιο μέτρο στην κατανάλωση και μια πιο πρακτική αίσθηση δικαίου.

Ο Αμερικανός Χένρυ Φόρντ, βιομήχανος, ιδρυτής της ομώνυμης αυτοκινητοβιομηχανίας, εφευρέτης και μυαλό μπροστά από την εποχή του είχε διατυπώσει την σκέψη, πως: *«Υπάρχει ένας κανόνας για τον βιομήχανο: να καταστεί δυνατή η καλύτερη ποιότητα των αγαθών με το χαμηλότερο δυνατό κόστος, καταβάλλοντας τους υψηλότερους δυνατούς μισθούς».* Είχε συλλάβει σε μια πρωτόλεια μορφή, την επιτάχυνση της κατανάλωσης για αυτό και αποφάσισε να χρηματοδοτήσει την αγορά των προϊόντων του στους εργάτες του εργοστασίου του, που με τους μισθούς τους δεν θα είχαν την δυνατότητα να προμηθευτούν.

Υπάρχει και η άποψη ότι το εμπόριο και κατ' επέκταση η οικονομία βασίζεται στην πίστη, όπερ μεθερμηνευόμενο στην πίστωση.

Μια όχι τόσο συγγενή ιδέα με τα παραπάνω, εκφράζει ο γεννημένος σχεδόν μισό αιώνα πριν τον Φόρντ, Γερμανός φιλόσοφος Κάρλ Μάρξ υποστήριξε πως: *«Η παραγωγή πάρα πολλών χρήσιμων πραγμάτων έχει ως αποτέλεσμα πολλούς άχρηστους ανθρώπους»* . Στην εποχή του Μαρξ οι βιομηχανικοί εργάτες ζούσαν για να δουλεύουν. Ήταν αυτό που τους όρισε ως προλετάριους, δίχως κάτι στην ιδιοκτησία τους, δίχως ελπίδα για το μέλλον, ενώ η εργασία τους ήταν εμπόρευμα, συνθέτοντας έτσι τις βασικές αρχές του αναδυόμενου Μαρξισμού.

Στις μέρες μας, και στις διάδοχες τεχνολογίες από αυτές που οραματίστηκε ο Φόρντ, όπως την γραμμή παραγωγής, οι αυτοκινητοβιομηχανίες βασίζονται σε μεγάλο ποσοστό στην ρομποτική λειτουργία. Έτσι οι απαιτούμενοι βιομηχανικοί εργάτες είναι αναλογικά, με την παραγόμενη μάζα, πολύ λιγότεροι, μα τα παραγόμενα προϊόντα είναι πιο προσιτά.

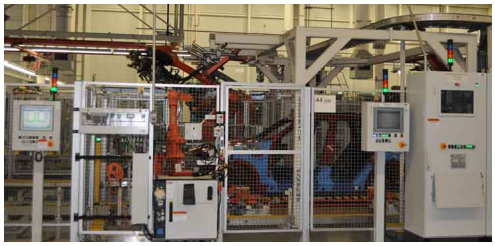

Ο Χένρυ Φόρντ ήταν εκείνος που από την δεκαετία του 1910, ίδρυσε εργοστάσια κατασκευής στην Μ. Βρετανία, στον Καναδά, και την δεκαετία του '20 στην Γερμανία. Έναν αιώ να αργότερα, η πορεία ήταν αντίστροφή. Στην εικόνα, ένας ρομποτικός βραχίονας μεταφέρει και τοποθετεί παρμπρίζ στο εργοστάσιο της B.MW. στην νότια Καρολίνα των Η.Π.Α.

Συνεπώς, σε μια εποχή που η κατανάλωση οδηγεί τη ζωή μας και όχι το αντίστροφο, είναι μια ευκαιρία να ξανασκεφτούμε μερικές πρακτικές. Αφού αυτές οι σκέψεις, δεν μπόρεσαν να έρθουν με τη λογική, ας τις φέρει τούτη η νέα δοκιμασία. Αν και η απαισιόδοξη άποψη λέει ότι δεν θα έρθουν ούτε με μια πανδημία. Το ποτάμι που συγκροτούν η υπερκατανάλωση, η παγκοσμιοποίηση, η ελεύθερη διακίνηση κεφαλαίων και ένας είδος ανεξέλεγκτης κρατικής εξουσίας, είναι πολύ ορμητικό για να υποχωρήσει μπροστά σε οτιδήποτε.

Ίσως είναι και μια ευκαιρία, όλη αυτή η ζοφερή πραγματικότητα, να μας κάνει καλύτερους ανθρώπους. Αν και η, σχεδόν, δεκαετής δοκιμασία με τα μνημόνια, δεν άφησε πολλά περιθώρια για τέτοιου τύπου αισιοδοξίες. Οψόμεθα.